

✱ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ✱

ΥΠΟ ΤΗΝ ΣΚΙΑΝ ΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

ΑΡΕΣΤΑΘΗ ἐν Παρι-
σίοις νέον θεατρικὸν
ἔργον, τριπρακτονὺλὸ
τὸν τίτλον «Υπὸ τὴν
σκίαν τῶν μνημείων»
τοῦ Γάλλου συγγρα-
φέως Γεωργίου Ντυ-
αμέλ. Τὸ ἔργον ἔτυχεν
ἐνθουσιώδους παρὰ
τῷ κοινῷ ὑποδοχῆς.
Ἀλλὰ καὶ ἡ κριτικὴ

τὴν φορὰν ταύτην δὲν ὠμίληтен ὀλιγώτερον ἐνθου-
σιωδῶς περὶ αὐτοῦ.

Ἐξ ἄρθρου, δημοσιευθέντος ἐν τῷ «Φιγαρῷ» ἐπὶ
τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἔργου, παραλαμβάνομεν τὰς κα-
τωθι περὶ τοῦ δράματος κριτικὰς παρατηρήσεις.

Αὕτη καθ' ἑαυτήν, ἐν πρώτοις, ἡ ὑπόθεσις τοῦ
δράματος, εἶνε ὡραία καὶ πρωτότυπος. Πρόκειται
περὶ τῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες
εἶχον τὸ εὐτύχημα καὶ τὸ δυστύχημα συγχρόνως νὰ
εἶνε τέκνα μεγάλων γονέων. Ἐάν εἶνε μετρίας
ἀξίας, ὁ κόσμος κρίνει ὅτι κακῶς φέρουν τὸ πα-
τρικὸν ὄνομα. Ἐάν ἔχωσι πάλιν ἰδίαν φιλοδοξίαν,
ἡ θέσις των καθίσταται ὀδυνηροτέρα ἀκόμη. Ζῶντες
ἐν τῇ σκίᾳ τῆς πατρικῆς δόξης, περιβαλλόμενοι
ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ ἐνδόξου πατρὸς, καταδε-
δικασμένοι ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος νὰ ἐξυπηρετοῦν
τὴν λατρείαν τοῦ μεγάλου νεκροῦ, παῖδου νὰ αἰ-
σθάνωνται τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, καθιπτάμενοι δου-
λοι ἐνὸς δνόματος. Ἀδυνατοῦσι πλέον ν' ἀνατι-
ξοῦσι τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν προσωπικότητα. Ἀπὸ τῆς
καταστάσεως ταύτης ἀνακύπτει ἡ πηγὴ τῶν ἐσωτε-
ρικῶν συγκρούσεων, ἡ τότε πλουσία, καὶ ἀφ' ἧς
ἠρύσθη τὸ δρῆμα αὐτοῦ ὁ Ντυαμέλ.

Ἀνευρίσκει εἰς ἀναλογίας τινὰς μεταξὺ τοῦ ἔργου
τούτου καὶ τοῦ Ἰπενικῦ θεάτρου. Εἶνε κοινὴ καὶ
τῶν δύο ἡ βαθεῖα σπουδὴ τῆς ψυχικῆς κρίσεως, ἡ
προσπάθεια τοῦ νὰ καταπιδῶσι αἰσθητὰ τὰ μυστι-
κώτερα αἰσθήματα καὶ αἱ σκέψεις.

Κοινὸς ἐπίσης, ὁ συζητήσιμος μεταξὺ ἄλλων, «τρό-
πος» τῶν ἀσφαῶν ἐνίοτε λόγων καὶ τῆς σκοτεινῆς
περὶ τὰ πρόσωπα ἀποσφαίρας. Πρόσωπά τινα ἐπίσης
δευτερεύοντα τοῦ Γάλλου συγγραφέως, κωμικαὶ σι-
λουέτται, ἐνθυμίζουσι τὸν Ἰπενικὸν ρεαλισμόν.
Καὶ αὕτη ἡ γλῶσσα ἐνιτχύει τὴν ὁμοιότητα. Ἀλλ'
ἀνάγκη νὰ δηλωθῇ ὅτι μεταξὺ πάντων τῶν μέχρι
τουδὲ ἀποπειραθέντων νὰ ἰδρῦσιν ἐν Γαλλίᾳ θέα-
τρον ἐμπνεύσεως Σκανδινανικῆς, μόνος ὁ Ντυαμέλ
κατώρθωσε νὰ παρουσιάτῃ ἔργον, ὅπερ, φέρον τὸν

ρηθέντα χαρακτῆρα, κέκτηται συγχρόνως ἀξίαν ἰδίαν
καὶ προσωπικὴν.

Εἰς τὸν συγγραφέα, παραλείπων τὰς διαφορὰς
ἀντιρρήσεις ἃς ἰδύνατο νὰ κάμῃ, θὰ ἔπρεπε πάντως
νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ἀποτελεῖ σφάλμα τοῦ δράματος
οὐπιῶδες ὅτι τὸν ἥρωα αὐτοῦ Ροβέρτον Μπαγιὼ
ἐφαντάσθη καὶ παρουσίασεν ὡς μὴ πραγματικὸν
νιόν τοῦ πατρὸς του. Ἡ περίπτωσις θὰ ἦτο ὀλιγώ-
τερον ἐξαιρετικὴ καὶ ἡ ψυχικὴ διαμάχη θὰ ἐτελείτο
ὀδυνηρότερον ἐάν ὁ Ροβέρτος ἐπέπρωτο νὰ παλαίτῃ
κατ' ἀληθοῦς κληρονομικότητος.

Ἡ ὑπόθεσις ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πρόκειται νὰ τελεσθῇ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ
μνημείου, ὅπερ ἀνηγέρθη εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Ἐμμα-
νουὴλ Μπαγιῶ, τοῦ μεγαλειτέρου συγγραφέως τῆς
ἐποχῆς του. Ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπου κατῴκει, παρατηρεῖται
μεγάλῃ ἀνηυχία τὴν παραμονήν.

Ἡ χῆρα τοῦ συγγραφέως καὶ ὁ Ἀλλέν Μοστιέ,
ὅστις ὑπῆρξε φίλος καὶ συνεργάτης αὐτοῦ ἀφοσιω-
μένος, κανονίζουν τὰς λεπτομερεῖας τῆς τελετῆς,
δέχονται δημοσιογράφους, ἀντιπροσώπους τοῦ κόσμου
τῶν γραμμάτων καὶ ἰὼν τεχνῶν. Ὁ κ. Τρεγεμπάρ,
ἡγούμενος ἀποπολῆς τινος ἔρχεται νὰ ἀναγνώσῃ
τὸν λόγον τὸν ὅποιον θ' ἀπήγγελλε κατὰ τὰ ἀποκα-
λυπτήρια τῆς ἐπομένης.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κινήσεως ταύτης, μόνος ὁ Ρο-
βέρτος Μπαγιῶ, υἱὸς τοῦ συγγραφέως, φαίνεται βα-
σανιζόμενος ἀπὸ σκέψεις ἀπεξενωμένας τῶν γύρω
του τελουμένων. Ὁρεῖται καὶ αὐτὸς ν' ἀπαγγεῖλῃ
λόγον τινὰ τὴν ἐπαύριον, καὶ τοῦτο τὸν στενοχω-
ρεῖ καὶ τὸν ἐξεγείρει. Λέγει περὶ τούτου ἀκρι-
βῶς ὀλίγας λέξεις πρὸς τὴν Ἀλίην, τὴν ἀνεψιάν
τοῦ Μοστιέ, τοῦ πατρικοῦ του φίλου. Καὶ ἐκ τῶν
ὀλίγων τούτων λέξεων ἐννοεῖ τις ἀμέσως ὅτι ἡ
σκέψις καὶ ἡ καρδιά τοῦ νέου, ὑποφέρουν τρομερὰ
ἀπὸ τὴν τυραννικὴν δόξαν τοῦ πατρὸς του, ἀπὸ τὴν
ὁποίαν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ν' ἀπαλλαγῇ.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς ἐπαρχιώτης, ὀνόματι Ἰλαίρ, κα-
τορθοῖ ἐπὶ τέλους νὰ ἴδῃ τὸν Ροβέρτον, ἀφ' οὗ μα-
ταίως πρότερον εἶχε ζητήσῃ τοῦτο πολλάκις.

Ὁ Ἰλαίρ ἔρχεται ἐκ Βουτρεβίλλης, τῆς γενετήρας
τοῦ Ἐμμανουὴλ Μπαγιῶ καὶ εἶνε ἐπιφορτισμένος
ἐκ μέρους φίλου του, πρὸ μικροῦ ἀποθανόντος, νὰ
παραδῶσῃ πρὸς τὸν Ροβέρτον δέμα ἐπιστολῶν.

Ὁ Ροβέρτος ἀνοίξας τὰς ἐπιστολάς καταλαμβάνει
ὑπὸ μεγίστης ταραχῆς. Ἡ φυσιογνωμία του
ὕφίσταται ἀλλοιωθεῖς. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐκ τοῦ
αὐτοῦ κτυπήματος πρόκειται νὰ καταστραφῇ καὶ νὰ
σωθῇ συγχρόνως. Πρὸ τοῦ Μοστιέ, τοῦ πατρικοῦ
του φίλου, ὁμιλεῖ μὲ παραφορὰν καὶ ἀσυναρτησίαν,
ἐν αἷς διαφαίνεται ἡ ἐλπίς ἐκ μιᾶς ἀπροσδοκίτου σω-
τηρίας.

Ἡ κ. Μπαγιώ, μαθοῦσα τὰ συμβάντα παρὰ τοῦ Μοτιέ, μαντεύει τὴν αἰτίαν τοῦ ἐπελθόντος κακοῦ. Διότι μόνη αὐτὴ δύναται νὰ γνωρίζῃ τὸ μυστικόν, διότι ὁ υἱὸς δὲν ἦτο καὶ υἱὸς τοῦ Ἐμμανουὴλ Μπαγιώ. Αἱ ἐπιτολαί, ἀναμφιβόλως, περιεῖχον τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ παρανόμου αὐτοῦ μυστικοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀποκαλυφθῇ τὸ μυστικόν, ὅπως ἐπίσης δὲν πρέπει ν' ἀπέλθῃ ὁ Ροβέρτος· ὀφείλει ἀντιθέτως οὗτος νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν μνήμην ἐκείνου, ὅστις θεωρεῖται πάντοτε ὡς πατὴρ του.

Ὁ Ροβέρτος ἐν τούτοις, ἀποφασίζει ν' ἀναχωρήσῃ παραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀλίκην. Ἐξομολογεῖται τὰ πάντα πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' ἀμέσως,

ἡ Ἀλίκη μετεβάλλεται. Ἀσυνειδήτως αὕτη ἡγάπα τὸν Ροβέρτον, ὡς υἱὸν τοῦ μεγάλου πατρὸς του. Οὕτως, ὁ Ροβέρτος πρέπει ν' ἀπέλθῃ μόνος. Ἀλλ' ὁ Μοτιέ, αἴφνης παρεμβαίνων, ζητεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν νέον, νὰ ματαιώσῃ τὴν ἀναχώρησίν του. Καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ροβέρτος ἀποκρούει τὴν προστάθειαν τοῦ πατριχοῦ του φίλου, ἐγείρεται ἡ μήτηρ μετὰ σθένους, ὅπερ καταπιάζει πᾶσαν τὴν ψυχικὴν τοῦ Ροβέρτου ἐπανάστασιν. Δίδει πρὸς αὐτὸν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἀνήκει περισσότερον παρὰ ποτε εἰς τὴν δόξαν τοῦ Ἐμμανουὴλ Μπαγιώ. Ὅτι ὀφείλει νὰ θυσιάσῃ τὴν ἰδίαν προσωπικότητα, ἀρκούμενος ὑπομονητικῶς νὰ ζῇ «ὑπὸ τὴν σκιάν των μνημείων».

ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

* CASIMIR DELAVIGNE *

ΕΛΛΑΣ

Τόποι ὁράοι, δὲν τόλμησα ποτὲ νὰ σᾶς πατήσω...
Μέσ' ἀπὸ τὸ καράβι μου, σὸν ἦχο τῶν κυμάτων,
Τὴ λύρα πέρω τὴν πίστὴ γὰ νὰ σᾶς τραγουδήσω
Σὰν τοὺς Ἑβραίους, ποῦ ἔκλαιγαν στὴ θεὰ τῶν μνημάτων
Τῆς ἱερᾶς Σιών, κί' ἐγὼ κλαίω τοὺς δικούς μας πόρους,
Ὅμως, θεέ μου, αὐτοὺς ποτὲ δὲν εἶδες τόσον μόνους,
Γιατὶ καὶ σκλάβοι ἂν ἦσανε μπορούσαν νὰ λατρεύουν
Ἐσὲ καὶ πάσχοντας μαζί, μαζί καὶ νὰ γινεῖν
Μποροῦσαν τὴν ἐλπίδα — ἐγὼ τώρα ὁμως φεύγω μόνος
Σὰν σ' ἐξορία, καὶ κλάμματα μοῦ φέρει ὁ παῖρος πόρος
Γιὰ τ' ὄρφανό, γὰ τὴ ρογὴ τὴ χήρα ποῦ ἀπομένει
Ἀπὸ τὸν Τούρκο δολογμένη καὶ καταφρονεμένη
Ἐκτελεστὴς τοῦ θείου σου θυμοῦ σὰν νάταν, πέρνει
Ὅ,τι μέσ' τὰ χωράφια μας μαζεῦαμε τόσο καιρὸ
Καὶ τὸ νερὸ ποῦ ἡ φρονικὴ πηγὴ γὰ μᾶς τὸ φέρει
Μᾶς τὸ πουλεῖ καὶ πίνουμε χρυσάφι ἀντὶ νεροῦ!
Ἀνοιξαν τάφους, ἐκκλησιὰς ἐλίσσεναν κί' ἀπὸ 'να
Κορίτσι ἀοπάξαν τὴ χρυσὴ ποῦ ἐφόρειν ἀρραβῶνα,
Τὴ φόρει ὡς μέσ' σὸ μνημα τῆς ἡ δύστιχης — ὦ φρύσι
Σὲ τέτοια ἐγκλήματα μπροστὰ οὐ δὲν θὰ ξεφωνήσῃς!
Δὲν τολμᾷ πλέον ὁ ἀδελφὸς τὸ θάνατο νὰ ἐκδικηθῇ
Τοῦ ἀδελφοῦ, κί' ὁ γέροντας πρέπει εὐθὺς νὰ σηκωθῇ
Ἀπ' τὸ τραπέζι του ὅπως κί' ὅσοι ἐτρόγανε μαζί του,
Ἄν ἕνας Τούρκος ποῦ περᾷ ζηλέψῃ τὸ ρωμί του
Τὴν ὁμορφιά τῆς κόρης τῆς ἡ μάνα καταριέται,
Καὶ ὁ ἀδῶς, ἀδύναμος, φτωχὸς παπᾶς κρεμεῖται!
Λέμε κατόπιν ἀδελφούς πῶς ἔχομε κί' ἐμεῖς,
Κί' ὁμως βοήθεια Χριστιανὸς δὲν ἔδωκε κανεὶς.—
Καὶ τὸ πουλάκι τῶν δασῶν ἔχει ἄσπλον κάποια φωλιὰ
Ἐκεῖ γεννήθηκε, εἶπε ἐκεῖ τὴν πρώτη-πρώτη του μιλιὰ
Καὶ τὸ ζαρκάδι κί' ὁ λαγὸς καὶ τὸ σκουλήκι ἀκόμα
Μποροῦν σὲ κάποιον νὰ κορυπτοῦνε θάμνο ἢ σὲ τὸ χῶμα.
Σ' ἐμᾶς μονάχα γι' ἄσπλον ὁ τάφος ἀπομένει
Καὶ πάλιν εὐτυχὴς αὐτὸς ποῦ Χριστιανὸς πεθαίνει.
Μᾶς καὶν, μᾶς σκίζουν τὴν καρδιά ν' ἀλλάζωμε θρησκεία,
Φαράμακι μᾶς ἐπότισαν μ' ἀφάνταστη κακία,

Θεέ μου, ἡ ἐκκλησία σου τὸν κόσμον ποῦ σκεπάζει
Σ' ὅλους — ἐκτὸς μόνο ἀπὸ μᾶς — παρηγορὰ σταλάζει...
Τί τάχα δὲν θὰ βοηθήσῃς τὴν Ἑλλάδα τώρα
Ποῦ εἶναι δική σου, Ἀληθινὲ θεέ; Τί πειὸ πολλὰ
Θάνατ' αὐτὴν τῶν ψεύτικων ἀρχαίων θεῶν — τὰ δῶρα
[καὶ τὰ καλὰ;]

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΓΚΑΚΗΣ

* *

ΣΕΡΒΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ὁ ἥλιος ἐβασίλευε πίσω ἀπ' τὰ βουνὰ
Κί' ἀπὸ μεγάλο πόλεμο τὸ στράτευμα γινῶν.
Ἐπήγαναν νὰ τὸ δεχθοῦν γέροι, παιδιὰ, κορίτσια,
Κί' ἀπ' ὅλους πρώτη ἔτρεξεν ἡ ὁμορφὴ Μίλιτσα,
Κ' ἐζήτηγε στὰ τάγματα ἡ ἀνήσυχη ματιὰ τῆς,
Ἐκείνους ὅπου ἔδιναν ζωὴ εἰς τὴν καρδιά τῆς,
Τὸν ἄντρα τῆς τὸν ἀκριβό, τὸν ἀκριβὸ γαμπρὸ τῆς
Καὶ τὸν ξανθὸ τὸν πειὸ γερὸ ἀπ' ὅλους ἀδελφὸ τῆς.

Τοῦ κάκον τοὺς ἐζήτησε κ' ἐβόσθηκεν ἡ λαλιὰ τῆς
Ἐκοψε γιὰ τὸν ἄντρα τῆς τὰ μακρὰ μαλλιά τῆς,
Γιὰ τὸν γαμπρὸ τῆς ἔκανε τὸ πρόσωπο κομμάτια,
Μὰ κλαίοντας τὸν ἀδελφὸ χάνει τὰ δυνάμεις τῆς μάτια.

Περάσαν χρόνια. Τὰ μαλλιά ξαναγινῶν πάλι,
Τὸ πληγωμένο πρόσωπο εὔρε τὰ πρῶτα κάλλη
Μὰ τὰ γλυκὰ τὰ μάτια τῆς τὰ γαλανοβαμμένα
Μέσ' στὸ σκοτάδι ἔμειναν θολὰ καὶ τυφλωμένα.

Μετέφρασε ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

* *

ΣΤΗΣ ΑΔΕΛΦΕΣ ΕΝΟΣ ΗΡΩΟΣ

Τὸ κυπαρίσσι ἔγινε — τοῦ κήπου τὸ καμάρι —
Ποῦ ἡ ἑπτὰ δροσόλουστες τ' ἀγκάλιασαν μυρτιές
Τὸ κυπαρίσσι ἔγινε, σὰ δάφνινο κλωνάρι,
Καὶ ἡ μυρτιὲς κλωνόγινον, θορηγτικὲς Ἰτιές.

ΒΙΚΤΩΡ ΖΗΝΩΝ